

ИМИГРАЦИЈА КАО ОБЛИК САВРЕМЕНИХ
ПРЕТЊИ ЗЕМЉАМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Ненад З. Милошевић и Раде В. Славковић
Универзитет одбране у Београду, Војна академија

Током историје забележено је више масовних миграција становништва неке области или државе, па чак и целих народа. Узроци таквих појава увек су се могли сврстати у две основне групе – потискујуће (одржавање личне безбедности) и привлачеће (тежња ка бољим условима живота). Током последњих година ратни сукоби и економски услови у земљама Блиског истока мотивисали су велики број припадника тамошњих народа на покрет, услед чега су се јавиле масовне миграције становништва, углавном ка земљама Европске уније. Током времена интензитет мигрантских токова нарастао је до мере да су почели да представљају ометајући фактор по функционисање транзитних и одредишних држава. Појава имиграције представља одређени изазов или претњу посматрано са било ког аспекта. Та чињеница изнудила је реакције свих држава у ланцу, ради адаптирања новонасталим условима и смањења негативног утицаја.

Како је, у новијој историји, овако масовна миграција први пут забележена, неискуство управног апарата Европске уније довело је до решења која су се, за сада у пракси, показала као неделотворна. Овај рад има за циљ да делимично сагледа утицај мигрантске кризе на кључне аспекте Европске уније – безбедносни, економски, културолошки и демографски.

Кључне речи: *миграције, имигранти, нерегуларна имиграција, претња, безбедност, Европска унија*

Увод

Према доминирајућој перцепцији у већини држава чланица Европске уније (ЕУ), појава „илегалне имиграције” садржи јасну претњу, како против државне власти, тако и против ширих политичких, друштвених и економских структура, цивилизацијских тековина и традиционалних друштвених навика. Да је ова појава узела већи замах сведочи и чињеница да у свакој европској земљи већ постоје политичке снаге (партије или покрети) које ова дешавања описују као претњу у својим политичким иступањима и на тај начин стичу значајну подршку у свом бирачком телу. Поједини политички субјекти се чак у својим ставовима граниче са ултра-десничарским фанатизмом. Координација и сарадња међу владама држава чланица Европске уније показује непропорциона-

лан утицај на такав начин политичког изражавања. Тако, на пример, према Стјуарту Хјуџесу,¹ политичка партија „Шведски демократи“ је, својим повлачењем подршке актуелној влади, децембра 2014. године, покушала да примора политичко руководство Шведске на нови изборни референдум против важеће имиграционе политике² [1].

Пораст броја терористичких аката исламистичког тероризма широм Европе, који су кулминирали нападом на француски недељник „Чарли Хебдо“ („Charlie Hebdo“), 7. јануара и на више тачака у Паризу 13.11.2015. године, покренуо је фобичне рефлексе грађана Европске уније, чији је велики број окупљен око партија које подржавају строге мере контроле и ограничења улазака миграционих токова у своје земље [2]. Такве партије такође исказују и јасно противљење „мултикултуралној визији света“ усвојеном, према њиховом виђењу, од административне структуре Европске уније. Овај нагли обрт у приоритетима бирачког тела може принудити значајан број политичких странака са епитетом „странке статуса кво“³ да, услед ризика од губитка дела својих гласача, усвоје рестриктивне политике у вези са прихватањем и интеграцијом миграната и азиланата.

Различитост начина тумачења претњи изазваних појавом „илегалне имиграције“ битно се разликује између земаља у зависности од посебних услова који у њима владају. Тако се, на пример, у јужној Европи посебно тежиште ставља на економски утицај уласка великог броја неквалификованих радника на тржиште рада, посебно у контексту тренутне економске кризе и врло високог нивоа регистроване стопе незапослености. Слично томе, у земљама које се не суочавају директно са мноштвом економских проблема и незапослености, врста претњи фокусира се на ерозију кохезивних веза у локалним заједницама, на свакодневна питања безбедности због повећања криминала и на страх од „исламизације Запада“, потекао од перцепције да муслиманске заједнице у Европи усвајају ригидно тумачење ислама које ће покушати да наметну и другима [3].

Сврха овог рада јесте да формулише ставове о претњи коју представља феномен „илегалне имиграције“ за државе чланице Европске уније. Кроз анализу претње поменутог феномена главним друштвено-политичким чиниоцима држава и навођењем званичних политичких ставова о супротстављању „илегалној имиграцији“ може се проценити ефикасност предузетих политичких мера и одредити њихов значај за „европске правне тековине“. Такође, биће формулисан закључак о утицају претње и применљивим решењима и ставовима према истом проблему у Републици Србији.

Проблем дефинисања појмова миграције и нерегуларна имиграција

Основна индиција вишеструкости тумачења и комплексности појаве јесте да је чак и термин „илегална имиграција“ изазвао велику полемику. Према европској мигрантској мрежи (European Migration Network), која сачињава део збирке докумена-

¹ Hughes, Stuart, дописник „BBC“ из Стокхолма.

² Забележено је да је од 2013. године Шведска без ограничења давала политичке азиле свим избеглицима из Сирије који доспеју на њено тло.

³ „Странка статуса кво“ је уобичајен назив за политичку странку чија званична политика тежи очувању тренутне ситуације и немењању уравнотежених политичких односа у друштву.

та који се односе на миграције и унутрашње послове, термини попут „илегална имиграција“, „недозвољена имиграција“ или „непријављена имиграција“ имају различита значења и тумачења у националним оквирима држава чланица Европске уније.

Захваљујући описаној двосмислености и поистовећивању термина са криминалним чињењем, као и због чињенице да физички боравак у већини држава чланица Европске уније, без нужне документације, није кривично дело, већ преступ на нивоу „кршења административних прописа“, Европска комисија је одлучила да уведе термин „**нерегуларна имиграција**“ [4].

Међународна организација за миграције⁴ детаљније је анализирила термин „нерегуларан“, одређујући „нерегуларног имигранта“ као „сваку особу која престаје да ужива легитиман статус у земљи боравка или транзита због чињенице да је ушла на начин у супротности са законским условима уласка или коме је истекао рок важности трајања визе“. Ова дефиниција обухвата и она лица која су у прекршају услова боравка у једној од земаља Европске уније у вези са запослењем [5].

У даљем тексту овог рада, као најпогоднији користит ćemo термин „нерегуларна имиграција“.

Узроци миграције, претње и утицај

Генерално посматрајући, појаву миграције карактерише пар фактора који се у постојећој литератури наводе као фактори „потиска“ и „привлачења“ [6]. Такозвани „потисни“ фактори су они који наводе (потискују) појединца да напусти земљу пребивалишта ради пресељења у другу, док су фактори „привлачења“ они који се односе на земљу или регион (у случају Европске уније), где имигранти желе да наставе да живе.

Разлози због којих постоје миграциони токови у савременој ери не разликују се посебно од разлога у прошлости. И даље доминирају узроци економског и безбедносног порекла. Позитиван демографски потенцијал држава или читавих области (на пример, Косово и Метохија или цела Африка), у спречи са неуспехом да се обезбеди уравнотежен привредни раст, имају за последицу вишак радне снаге која мења пребивалиште у потрази за економском сигурношћу, што има посебну тежину, јер ствара негативне ефекте на глобалном нивоу.

Примера ради, према подацима Института Европске уније за безбедносне студије⁵ из 2014. године, илегални риболов у заливу Гвинеје, који спроводе рибарске флоте великих земаља света, десетковао је залихе јестиве рибе [7]. То има негативне последице не само по економију локалних земаља, већ и на услове живота њиховог становништва. Таква ситуација погоршава већ изражену појаву незапослености, што потискује млађе становништво у „нерегуларну имиграцију“ због које започињу високоризична путовања. Са друге стране, учешће имиграната у локалним

⁴ International Organization for Migration-скраћеница „IOM“.

⁵ „European Union Institute for Security Studies“ званични је орган ЕУ за анализу питања спољне политике, безбедности и одбране.

економијама подразумева једносмерни проток капитала новчаним пошилкама ка својим матичним земљама, које су главни извор зараде за ове земље, а најчешће и најважнији вид неке врсте „одштете“ за (привремени или трајни) губитак дела радноспособног становништва. Да ли овакав ток капитала доприноси економском развоју зависи од делатности које се финансирају у матичним земљама. Ако се њиме финансира потрошња или увоз, сигурно не би било исто као да се финансира производња или изградња инфраструктуре, али свакако може представљати значајан економски чинилац.

Значај новчаних дознака из иностранства може се уочити на примеру три балканске земље, где је за период 1992–2008. година примећено да се укупни годишњи износ новчаних дознака повећава у складу са процентом БДП – 5,5% у Румунији, 8,6% у Бугарској и 27% у Албанији, где се проценат подудара и са повећањем стопе индустријске производње [8].

Са аспекта безбедности, само сукоби на Блиском истоку, као што су сиријски грађански рат или инвазија ИСИС-а, изазвали су застрашујуће размере миграција становништва, које су резултирале енормним повећањем захтева за азил у државама чланицама ЕУ.

Према подацима Високог комесара Уједињених нација за избеглице, у 2014. години, широм света предато је око 866.000 захтева за азил, што у укупном броју означава пораст од 45% у односу на 2013. годину и највећи је примећени пораст од почетка рата у Босни и Херцеговини 1991. године [9]. Осим ратом изазваног насиља, велики број људи је принуђен на миграције услед прогона на политичкој, верској или националној основи.

Поред два наведена главна разлога, и други разлози доприносе настанку миграционих токова, попут спајања породице чији је члан већ насељен у некој другој земљи. Иако велики број земаља признаје право на спајање породице, начин на који доспевају на територију те земље одређује да ли је имиграција „нерегуларна“ или не. Такође, климатске промене доводе до природних катастрофа, деградације животне средине и конкуренција за власништво над природним ресурсима, посебно у ситуацијама сиромаштва и убрзаног раста броја насељеног становништва.

Атрактивност Европске уније, као дестинације миграционих токова, може се релативно лако објаснити ако узмемо у обзир слику коју сама Унија ствара о себи и која се лако усваја код потенцијалних имиграната, који често не поседују детаљну информацију.

Иако је економска криза јасно ограничила могућности за запошљавање нове радне снаге, боравак у некој од земаља ЕУ осигурава макар и делимични приступ бољим услугама, сигурном окружењу у погледу криминала и политичке репресије, као и мањи ризик од излагања неконтролисаним природним феноменима.

И овде глобализација утиче на динамику миграције. Економски раст и структура европске економије у целини захтевају мобилне радно способне популације и могућност за ефикасно управљање постојећим граничним аранжманима ради обезбеђења протока радне снаге, трговине, туризма и опште пословне активности [10]. Шенгенски уговор, по којем су унутрашње граничне контроле суштински минимизирани, олакшава неопажено кретање лица по територијама држава чланица Европске уније [11]. Томе битно доприноси и сама чињеница да је ЕУ глобални комуника-

цијски и транспортни центар. Анализа Европске агенције за управљање оперативном сарадњом на спољним границама држава чланица Европске уније⁶ указује на то да међународни аеродроми представљају главне тачке уласка „нерегуларних“ имиграната на територију ЕУ. Ова анализа, такође, указује на то да је већина нерегуларних миграната који бораве у текућем периоду у границама ЕУ ушла на легалне начине, али је остала након истека визе, која се неће моћи, ни под којим околностима, обновити.

Наведени подаци омогућавају да закључимо да је концепт „нерегуларних имиграција“ динамично дефинисан, али да се, лица која су идентификована као нерегуларни имигранти у многим случајевима могу лако вратити у легални оквир.

Још један пример погрешног схватања типологије нерегуларне имиграције јесте да су и жртве трговине људима⁷ урачунаване у број нерегуларних миграната. Према извештају Међународне организације рада,⁸ који је усвојен у јуну 2012. године, током претходне деценије укупно је око 20 милиона људи емигрирало, од којих су једна четвртина деца [12]. Подаци из Европске комисије говоре да је само у периоду 2010–2012. године у Европи забележено 30.146 жртава трговине људима, иако је стварни број сигурно много већи [13].

Узроци миграција и претња

Постоје бројне анализе о утицају нерегуларне имиграције у земљама чланицама ЕУ. У складу са инструкцијама и анализама Европске комисије, поједине државе чланице⁹ усвојиле су став и „нерегуларне имиграције“ прогласиле обликом „асиметричне претње“.

Безбедносни проблеми који настају у државама које су одредиште миграционих токова, у најширем смислу груписани су по следећем: (1) повећање криминала и стварање ксенофобије код аутохтоног становништва, (2) стварање погодне основа за регрутовање од стране екстремистичких елемената међу имигрантима и (3) коришћење миграционих токова за инфилтрацију у развијене земље ЕУ и дистрибуцију нелегалног материјала и робе.

Осим набројаних, у складу са критеријумом тежине, потребно је посветити пажњу на следеће групе проблема:

(а) утицај на економију и привреду,

(б) повећање степена и обима ширења епидемија заразних болести и

(в) утицај на културу и појава демографских промена услед насељавања имиграната.

⁶ European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union.

⁷ Трговина људима је глобални феномен и односи се на економску експлоатацију мушкараца, жена и деце у условима које подсећају на ропске.

⁸ International Labour Organisation.

⁹ Република Грчка у документу „Теме општег образовања“, Управа за образовање Генералштаба Р. Грчке, дефинише претње проистекле из нерегуларних имиграција (ΓΕΣ/ΔΕΚΠ, 2012, „Θέματα Γενικής Μορφώσεως Τόμοι Ι & ΙΙ“).

Утицај на економију и привреду

Према истраживању Института за јавна политичка истраживања Велике Британије¹⁰ о утицају нерегуларне имиграције у области економије, главне области које трпе јесу тржиште рада, привредне структуре и фискална политика [14]. Према доступним подацима, области у којима се запошљавају имигранти углавном су везане за грађевинарство, аграр, текстилну индустрију, угоститељство и сектор опшних услуга, где се не захтевају посебне вештине (помоћно особље и др.). Прилив имиграната у локалну масу радноспособног становништва директно доводи до повећања степена незапослености и смањења цене рада међу локалним становништвом, у складу са законима понуде и потражње. То је посебно изражено у областима где постоји велика флукуација радне снаге. Осим тога, недостатак могућности контроле државних органа умањује притисак на послодавце и на тај начин ствара могућност незаконитог запошљавања, нарушавања права радника и општег умањења квалитета услова рада.

Са друге стране, чести су и извештаји на нивоу Европске уније да се предузећа из поменутих сектора суочавају са проблемима проналажења компетентне радне снаге, посебно у условима малих новчаних примања и привремених радних ангажовања. У таквим случајевима, постојање радне снаге из редова имиграната омогућава нормално функционисање таквих сектора, што, опет, представља позитиван утицај на економију и привреду. Такође, висококвалификовано особље, иако илегално запослено, позитивно утиче на конкурентске економије најразвијенијих земаља Европске уније, на тај начин што својом бројношћу доводи до смањења трошкова радне снаге, одакле се средства преусмеравају у област истраживања и развоја, чиме се индиректно повећава продуктивност нискоквалификоване радне снаге [15].

Нерегуларне имиграције представљају претњу структури економије. Њихова појава намеће економски модел, где је „неформална – сива економија” правило, а не изузетак. Последице таквих дешавања огледаће се у нелојалној конкуренцији предузећима која послују у складу са законским одредбама и у неплаћању индиректних пореза и дажбина, услед кретања робе и радне снаге ван контролисаних токова. Такође, последице по економију могу се уочити у нерегулисаном ангажовању радне снаге из редова нерегуларних имиграната по знатно нижим трошковима накнада за рад, што представља ометајући фактор инвестирању у набавку нове производне технологије (савремених уређаја и производних линија), што индиректно има за последицу немогућност повећања продуктивности производње због ослонца постојећих економских активности искључиво на људску радну снагу. И поред чињенице да управо нерегуларни имигранти знатно доприносе њеном очувању, њихово постојање није изазвало сиву економију, јер она постоји одувек. Коначно, може се рећи да је запошљавање нерегуларних имиграната у сивој економији императив за њих саме, јер су им могућности запослења у званичном – легалном облику знатно смањене због њиховог правног статуса.

И фискална политика трпи утицај нерегуларне имиграције, с обзиром на то да ни радници ни њихови послодавци не уплаћују директне порезе и доприносе, што има за последицу чињење директне штете целокупном систему прихода, социјалне сигурности и благостања. Као крајњи резултат, постојећи државни механизми

¹⁰ Institute for Public Policy Research, 2011. године, истраживање за потребе European Trade Union Confederation.

функционишу под притиском, јер нерегуларна имиграција повећава потражњу без директног финансијског доприноса у планирани оперативни буџет.

Са друге стране, нерегуларни мигранти учествују у генерисању прихода државног буџета кроз индиректно опорезивање (опорезивање услуга или робе које производе својом радном снагом) све док трошкови њиховог постојања не оптерете државне механизме (здравствени буџет, социјална давања и др.) у мери која превазилази њихово учешће у приходима.

Постоји, такође, и став о општим негативним ефектима нерегуларне имиграције у привреди, који сугерише решење свих наведених проблема „политиком легализације”, тј. озакоњења и амнестирања нерегуларних имиграната. У складу са тим, нерегуларни имигранти који испуњавају конкретне услове „легализују” се и равноправно учествују у нормалном функционисању економије, уживајући заштиту државних механизма и сразмерно доприносећи економским трошковима. Одређене мере политичке нормализације у прошлости су спроведене у неколико земаља Европске уније, попут Грчке, Италије, Француске, Шпаније, Холандије, Португалије и Велике Британије [16, страна 84]. Таква политика је, осим значајног умањења негативних последица по економски систем наведених држава, побољшала животне услове имиграната и умногоме спречила илегалне економске активности. Котрааргумент таквој иницијативи јесте мишљење да ће њена крајња последица представљати додатни мотив за повећање интензитета нерегуларне имиграције. Осим тога, досадашњи резултати „политике легализације” дају мешовиту слику о борби против сиве економије, јер је велики број нерегуларних имиграната и даље запослен у оквирима сиве економије, било због правних немогућности, било да је то њихов сопствени избор [17].

Утицај на јавно здравље

Што се тиче јавног здравља, нерегуларне имиграције ће у битној мери оптеретити специфичне здравствене инфраструктуре неподвижним растом броја становника, појавом заразних болести и немогућношћу (или свесним избегавањем) да користе услуге здравствених објеката свих нивоа¹¹ [15, страна 13].

Наведена преоптерећења здравствене структуре и ризик од преношења заразних болести су реалност. С обзиром на то да се ризик не јавља само због уласка нерегуларних имиграната, већ генерално са наглим порастом становништва, чак и за кратке периоде,¹² одређеним мерама реструктурирања здравствених служби или употребом мобилних јединица, стање се може знатно побољшати. У даљем делу рада биће анализиран само утицај повећане опасности од епидемија. Према подацима из годишњег извештаја грчког Центра за контролу и превенцију болести¹³ [18],

¹¹ Према Институту за истраживање јавне политике, управо због „нерегуларности”, мигранти преферирају домете здравља избегавајући добро организоване болнице и друге објекте вишег степена здравствене заштите.

¹² На пример, током туристичких сезона.

¹³ С обзиром на то да је Република Грчка прва чланица Европске уније на чију територију доспева највећи број нерегуларних имиграната на путу ка централној и западној Европи, сматрамо да је на њеном тлу негативан утицај највећи, те смо за референтне изворе користили званичне статистичке податке углавном њених државних служби.

повећање интензитета кретања лица представља најзначајнију чињеницу за епидемиолошку ситуацију те миграционе масе, јер знатно доприноси угрожености и представља, само по себи, извор опасности.

Епидемиолошка студија указује на реално постојање заразних болести, чија је фреквенција појаве знатно виша у миграционој популацији него код домицилног становништва. Међутим, разлика између статуса „угрожена популација” и „узрок пандемије” је огромна, нарочито са аспекта става који не подржава предметно проучавање.

Примера ради, „птичји грип” стигао је у Европу 2006. године из Азије, путем миграције птица, а не људи [16, страна 101]. Такође, пандемија хеморагичне грознице вируса ебола појавила се, до сада, само у два случаја у целој Европској унији, иако је знатно повећан ток имигрантских кретања. У оба случаја носилац вируса није био нерегуларни имигрант већ санитетско особље, привремено ангажовано на територији афричких земаља, где је имало додира са болешћу [19].

Утицај на безбедност

Девог фебруара 2015. године, приликом церемоније предавања дужности председављуег Европским саветом, сајт euractiv.com, који се бави темама европског интереса, објавио је интервју са господином Алесандром де Педисом, амбасадором Републике Италије у Пољској. Према његовом мишљењу, Европска унија суочава се са два главна изазова, од којих је први стање економије, док се други карактерише као „илегална и неконтролисана имиграција”. Наведена претња, према де Педису, концентрише се у две главне тачке, у најширем смислу безбедности, у тероризму и криминалу [20]. Око две недеље раније, на другом сајту се појавио чланак у којем се тврди да је терористичка организација ИСИС већ послала више терористичких језгара преко територије Турске у земље Европске уније, користећи токове имигрантских кретања [21]. Штавише, сличне прогнозе убрзо је дао и амбасадор Египта у Великој Британији у својој изјави: „Током наредних недеља, ако не сарађујемо, пуни бродови терориста ће покушавати да прећу Медитеран” [22]. Поменута изјава допуњује широко распрострањени став да заједнице нерегуларних имиграната представљају базу у којој се регрутују будући починиоци терористичких аката, посебно мотивисаних исламским екстремизмом. Након анализе разних терористичких догађаја у Европи, бар за сада, та теза је у малој мери подржана доказима. Извршиоци напада на недељник „Чарли Хебдо” у Паризу у јануару 2015. године били су француски држављани треће генерације [23], али је поред тела једног од бомбаша-самоубица који се развео код стадиона „Француска” пронађен сиријски пасош са именом Ахмед Ал-мухамед, који је регистрован као избеглица на улазу у ЕУ [22]. Такође, један од главосеча ИСИС-а у Ираку и Сирији препознат је као британски држављанин Мухамед Емвази, са високим образовањем [25], што је далеко од уобичајене слике о нерегуларним имигрантима. Сличну слику показује и анализа феномена „невесте цихада”, тј. жена које су држављанке држава чланица ЕУ, а путују у Сирију и Ирак да уђу у редове ИСИС-а [26]. Као кључак се намеће став да Европа није успела да формира заједнички осећај идентитета свим својим становницима, услед чега млађа популација представља посебно осетљиву и погодну мету за радикалне ставове.

Као што смо видели, већина нерегуларних имиграната доспела је у државе ЕУ кроз међународне аеродроме и не постоји ниједан разлог да ту праксу не користе и потенцијални терористи. Чак и најнапреднији системи граничних контрола или селективно издавање улазних виза не може спречити ту могућност, јер никада степен информисаности државних органа неће бити развијен у мери да омогућава потпуно праћење свих потенцијалних осумњиченика. Ефикасна контрола заснива се само на способности доношења правовремених и исправних одлука у условима када око милијарду људи годишње прелазе неку од граница. Таква могућност, за сада, не постоји.

Наравно, нема сумње да су терористички акти иницирани неким идентитетским узроком (националним, верским и др.), па је мотивисане присталице могуће наћи међу припадницима верских или етничких заједница из којих починиоци долазе, присталица који ће им помоћи разним средствима. Осим тога, иако је мало вероватно да ће починиоци терористичких аката примарно користити имигрантске токове за своје путовање, у посебним ситуацијама, попут потребе уласка познатих грађана ЕУ за које се зна да су ангажовани у јединицама ИСИС-а, тај пут је једини преостали, јер би њихова појава на званичним списковима уласка изазвала узбуњу [22].

Са аспекта криминала, расположиви подаци показују мешовиту слику. Према актуелним истраживањима, припадници имигрантске популације, независно од тога да ли су илегално или не доспели на територију ЕУ, имају несразмерну заступљеност у извршењу кривичних дела [27], [28]. Поред тога, ако узмемо у обзир да је учешће имиграната у криминалним активностима током декаде 70-их година, где су масовна кретања становништва подржале владе земаља којима је потребна радна снага, било занемарљиво [27], може се закључити да су имигранти који су били укључени у незаконите активности били углавном они који најчешће немају могућност укључивања у постојеће тржиште рада.

Више забрињава чињеница да организоване криминалне мреже, које се баве трговином и трансфером људима, постају све развијеније, што је опет последица појаве таквог „тржишта“, тј. тражње за таквом „услугом“. Са аспекта уобичајеног метода рада, аранжман између нерегуларних имиграната и „пружаоца услуга илегалног транспорта“ заснива се на чињеници да је новчана накнада коју имигранти плаћају за транспорт само део њихових укупних плаћања услуге, док је остатак износа покривен у виду „хипотеке“ за њихова будућа радна места. Тако постаје јасно да организоване криминалне групе имају значајан интерес не само да одрже, већ и да омалосе имиграционе токове, док су они имигранти који не успевају да се пласирају на легално тржиште рада принуђени да егзистенцију обезбеђују својим ангажовањем у паралелној економији и криминалу. Такође, не треба заборавити да је, у великом броју случајева, починилац из имигрантске популације и сам прво био жртва тих истих криминалних активности кроз приливање на проституцију, просјачење и трговину наркотицима [29].

Утицај на демографију

Други проблематичан елемент у односу на вредновање нерегуларних имиграција јесте позивање на тзв. „демографску претњу“, односно промене у националном саставу држава под утицајем популације имиграната. Ова тврдња може бити прихваћена само у одређеној мери и под одређеним условима. С обзиром на то да

је ЕУ израђена на идеји слободног кретања и насељавања грађана држава чланица, јасно је да вероватноћа демографских промена постоји већ у основи, јер сваки грађанин Европе може да се настани у било којој земљи ЕУ.

Још једна чињеница која указује на неизбежне демографске промене садржана је и у званичним подацима УН и Организације за економску сарадњу и развој, који садрже и процену да би ЕУ, ради одржања тренутног нивоа радне снаге (и државног пензионог система), требало да увози око 3 милиона имиграната годишње све до 2050. године, иако свака појединачна држава чланица има различите потребе [30].

Чак и пре почетка кретања становништва оваквих размера, била је уочљива појава ксенофобичних реакција. Способност ЕУ да апсорбује нове учеснике не зависи само од државних или других административних фактора, попут образовног система или могућности државних регулаторних механизма, већ од воље обе интересне стране – имиграната и домаћег становништва да створе заједничко место за суживот.

Социјална искљученост новопридошлог становништва и недостатак могућности његовог кретања по друштвеној лествици стварају пројекцију која повезује мигрантску популацију са појавом социјалних немира, као што је било могуће уочити током нерета у Француској 2005. године [31].

Став Европске уније

Политика Европске уније о борби против феномена нерегуларних имиграција постаје разумљива ако узмемо у обзир најаве о имиграционој политици Уније у целини. Током говора 4. марта 2015. године, комесар ЕУ Димитрис Аврамопулос најавио је нову имиграциону политику која ће имати за циљ заштиту и угрожених имиграната и територије Европске уније, као и стварање услова повољних за развој ЕУ [13].

Међутим, извештај о политичким дешавањима у непосредном окружењу ЕУ и потреби за променама у политици давања азила не односи се на економске имигранте, већ само на оне који емигрирају услед мањка безбедности у њиховим земљама.

Развој земаља у региону индиректно се повезује са њиховим доприносом у заустављању миграционих токова, независно од тога да ли се ради о земљама порекла или транзита мигрантских токова. Посебно је наглашено повећање броја постојећих споразума о „реадмисији” са многим земљама. Такође, наводе се и друге идеје за опитовање, попут могућности за подношење захтева за одобравање азила службама ЕУ, деташованим на територијама транзитних земаља или земаља порекла, као и оснивање простора за прихват имиграната у земљама северне Африке – Египту, Тунису и Мароку [32].

Ове иницијативе прихватиле су, са великом дозом скептицизма, како организације које се боре за људска права и слободе, тако и надлежне комисије Уједињених нација. Језгро приговора садржи тврдњу да Европска унија омогућава приступ развојним фондовима земљама порекла имиграната, уз обавезу да не дозволе нерегуларним имигрантима наставак путовања ка границама Европе, не лимитирајући средства употребљена у ту сврху. Карактеристичан је и наслов чланка на сајту ЕУ обзервер, који указује на то да је „ЕУ усмерена на афричке диктаторе како би пронашли решења за проблем имиграције” [33].

Специјални изасланик Уједињених нација за људска права миграната Франсоа Крепо истакао је да је већина земаља потписница споразума о реадмисији развила

правне механизме за обезбеђење поштовања људских права нерегуларних имиграната, те да та чињеница одузима легитимитет политичке одлуке ЕУ [34].

Што се тиче практичне стране ове проблематике, чињеница је да усвојена политика Европске уније ставља тежиште на заустављање нерегуларне имиграције, а не на решавање њеног узрока, па досадашњи ефекти имају сумњиву ефикасност, судећи по све већем броју илегалних улазака [35]. Наравно, у оваквој Европи која одбија да настави операцију италијанске морнарице „Наше море“ („Mare Nostrum“),¹⁴ зато што то сматра „привлачећим фактором“ за нерегуларне имигранте [36], требало би заборавити порекло политичке визије која је довела до коначног успостављања Европске уније, односно оснивање институције чији би циљ био успостављање мирне и просперитетне Европске заједнице која не може затворити очи пред неједнакостима са којима се суочава њена периферија.

Закључак

На основу свих података, можемо закључити да нерегуларна имиграција представља реалну претњу за ЕУ, али се чини да и политичке мере које Европска унија предузима помажу у томе. Чињеница је да је политика Европске уније према овом виду миграција под утицајем великог броја фактора, али сама ЕУ мора да нађе компромис између ставова, приоритета и страхова свих 28 својих чланица. Нажалост, тренутна економска криза доводи у питање чак и слободно кретање грађана ЕУ, што би, до пре само пар година, било незамисливо. Целу ситуацију додатно компликују терористички акти исламских екстремиста на територијама земаља чланица ЕУ.

У оваквој Европи потребно је радикално редефинисати кохерентне везе, а нерегуларна имиграција ће се и даље сматрати озбиљном претњом, коју је потребно решавати што даље од граница ЕУ по сваку цену. У том процесу терет решавања проблема пашће на транзитне земље, међу којима истакнуто место има и Србија, па се у наредној декади може очекивати значајан притисак земаља ЕУ на Србију ради трансфера проблема са ЕУ на рубне земље.

Литература

[1] Hughes, Stuart. 2014. „Swedish neo-Nazis: Moves to de-radicalize amid far-right rise.” BBC, <http://www.bbc.com/news/world-europe-30528918>, приступљено 27. септембра 2015.

[2] http://web-tribune.com/tema_dana/sve-veca-popularnost-nacista-i-mrznja-prema-muslimanima-da-li-ce-za-pocetak-gradanskog-rata-u-nemackoj-biti-optuzeni-migranti-ako-se-zna-da-je-kljucni-dogadaj-za-uspon-hitlera-bilo-paljenje-rajhstag#, приступљено 24. новембра 2015.

[3] Connolly, Kate, 2014. „Estimated 15,000 people join ‘pinstriped Nazis’ on march in Dresden” The Guardian, <http://www.theguardian.com/world/2014/dec/15/dresden-police-pegida-germany-far-right>, приступљено 24. септембра 2015.

[4] Европска комисија 2014. „EMN Glossary & Thesaurus” http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary/index_i_en.htm, приступљено 27. септембра 2015.

¹⁴ Reuters, 2014, „Italy to end sea rescue mission that saved 100,000 migrants”, <http://www.reuters.com/article/2014/10/31/us-italy-migrants-eu-idUSKBN0IK22220141031>, приступљено 30. октобра 2015.

- [5] International Organization for Migration. 2015. „*Key Migration Terms*”, <https://www.iom.int/cms/en/sites/iom/home/about-migration/key-migration-terms-1.html>, приступљено 27. септембра 2015.
- [6] Eurostat, 2000. „*Push and Pull factors of international migration*”, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- [7] European Union Institute for Security Studies, 2014. „*Strategy matters – EU key documents*” Condé-sur Noireau: Corlet Imprimeur.
- [8] Blouchoutzi, Anastasia и Christos, Nikas, 2010. „*The macroeconomic implications of emigrants’ remittances in Romania, Bulgaria and Albania*” Post-Communist Economies, Journal of Economics and Business, Vol. XVII – 2014, No 2.
- [9] BBC, 2015. „*Syria and Iraq conflicts see asylum seekers up by 45% - UNHCR*” . <http://www.bbc.com/news/world-europe-32066108>, приступљено 27. септембра 2015.
- [10] Düvell, Franck, 2006. „*Illegal Immigration in Europe - Beyond Control?*” Hampshire: Palgrave Macmillan .
- [11] Pop, Valentina, 2011. „*Europol: Schengen enlargement will boost irregular migration.*” Euobserver, <https://euobserver.com/justice/32489>, приступљено 31. септембра 2015.
- [12] FRONTEX, 2012. „*Migratory routes map*”, <http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/migratory-routes-map/>, приступљено 27. септембра 2015.
- [13] Европска комисија, 2015. „*Commission makes progress on a European Agenda on Migration.*” http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4545_en.htm, приступљено 27. септембра 2015.
- [14] Institute for Public Policy Research (IPPR), 2011, „*The impacts of irregular migration*”, http://migration.etuc.org/en/docs_en/6%20The%20impacts%20of%20irregular%20migration.pdf, приступљено 27. септембра 2015.
- [15] Праχалиάς, Χρυσοβαλάντης, 2013. „*Οι Επιπτώσεις της Μετανάστευσης στις Αγορές Εργασίας: Εμπειρία από την ΕΕ-27*”, In deep analysis, <http://www.indeepanalysis.gr/?q=makrooikonomia%E2%80%8E/oi-epiptwseis-ths-metanasteyshe-stis-agores-ergasias-empeiria-apo-thn-ee-27>, приступљено 27. октобра 2015. [16] LeMay, Michael C. 2007. „*Illegal immigration: a reference handbook*”, Santa Barbara: ABC-CLIO, Inc. године.
- [17] Levinson, Amanda, 2005. „*Why countries continue to consider regularization*”, *Migration Policy Institute*, <http://www.migrationpolicy.org/article/why-countries-continue-consider-regularization>, приступљено 27. септембра 2015.
- [18] Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕΕΛΠΝΟ), 2011, „*Ενημερωτικό Δελτίο*” http://www.keelrno.gr/Portals/0/Newsletter/keelrno_newsletter_martios.pdf приступљено 27. октобра 2015.
- [19] Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕΕΛΠΝΟ), 2015. „*Αιμορραγικός πυρετός από ιό Ebola*”, <http://www.keelrno.gr/el-gr/ταξιδιωτικήιατρική/νοσήματα/αιμοραγικόςπυρετόςαπόιόebola.aspx>, приступљено 27. октобра 2015.
- [20] Zbytniewska, Karolina и Krzysztof Kokoszczński, 2015. „*Italian ambassador: ‘Illegal immigration poses security threat to Europe*””, <http://www.euractiv.com/sections/eu-priorities-2020/italian-ambassador-illegal-immigration-poses-security-threat-europe> приступљено 29. октобра 2015.
- [21] Giglio, Mike. 2015. „*ISIS Operative: This Is How We Send Jihadis To Europe*”, *BuzzFeedNews*, <http://www.buzzfeed.com/mikegiglio/isis-operative-this-is-how-we-send-jihadis-to-europe#.dx5IMJD0b>, приступљено 30. октобра 2015.
- [22] Arun, Neal, 2015. „*Militants, migrants and the Med: Europe’s Libya problem*”, BBC, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-31584236>, приступљено 27. октобра 2015.

[23] BBC, 2015. „Paris attacks: Suspects' profiles” <http://www.bbc.com/news/world-europe-30722038>, приступљено 30. октобра 2015.

[24] Independent, 2015. „Paris attacks: Ahmed Almuhammed's passport may have been planted by terrorists” <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/paris-terror-attacks-ahmed-almuhammeds-passport-may-have-been-planted-by-terrorists-a6735476.html>, приступљено 17. децембра 2015.

[25] BBC, 2015. „Jihadi John named as Mohammed Emwazi from London”, <http://www.bbc.com/news/uk-31637090>, приступљено 30. октобра 2015.

[26] Brown, Katherine. 2014. „Analysis: Why are Western women joining Islamic State?” BBC, <http://www.bbc.com/news/uk-29507410> приступљено 31. марта 2015.

[27] Killias, Martin. 2011. „Immigration and Crime: The European Experience”, EU-US Immigration Systems 19, Robert Schuman Centre for Advanced Studies, San Domenico di Fiesole (FI): European University Institute.

[28] Bell, Brian и Stephen Machin, 2013. „Immigration and Crime: Evidence for the UK and Other Countries”, The Migration Observatory at the University of Oxford.

[29] United Nations Office on Drugs and Crime, 2011., „The role of organized crime in the smuggling of migrants from West Africa to the European Union”, Vienna: Publishing and Library Section, United Nations Office.

[30] Stratfor, 2008. „European Union: Illegal Immigration and the Demographic Challenge”, Stratfor Global Intelligence, <https://www.stratfor.com/analysis/european-union-illegal-immigration-and-demographic-challenge>, приступљено 31. октобра 2015.

[31] Sahlins, Peter, 2006. „Civil Unrest in the French Suburbs, November 2005”, <http://riotsfrance.ssrc.org/> приступљено 31. октобра 2015.

[32] Nielsen, Nikolai, 2015. „EU explores new migration 'zone' in north Africa.” *euobserver*, <https://euobserver.com/justice/127985>, приступљено 30. октобар 2015. године.

[33] Nielsen, Nikolai, 2014. „EU looks to African dictators for migration solutions”, *Euobserver*, <https://euobserver.com/justice/126812>, приступљено 30. октобра 2015.

[34] Crépeau, François, 2013. „Report of the Special Rapporteur on the human rights of migrants, Regional study: management of the external borders of the European Union and its impact on the human rights of migrants” United Nations General Assembly - Human Rights Council, <http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session23/A.HRC.23.46en.pdf>, приступљено 30. октобра 2015.

[35] FRONTEX, 2015. „Situational update on migratory flows in February 2015.” <http://frontex.europa.eu/news/situational-update-on-migratory-flows-in-february-2015-R7HeSD> приступљено 1. октобар 2015.

[36] Adler, Katya, 2015. „EU seeks solutions to its Mediterranean crisis” BBC, <http://www.bbc.com/news/world-europe-31844802>, приступљено 30. октобар 2015.

[37] Karnitschnig, Matthew, Anton Troianovski и Jenny Gross, 2015. „Europe's Anti-Immigrant Parties Stand to Gain Ground in Wake of Paris Attacks.” *The Wall Street Journal*, www.wsj.com/articles/europes-anti-immigrant-parties-stand-to-gain-ground-in-wake-of-paris-attacks-1421371307, приступљено 27. август 2015.

[38] FRONTEX, 2012. „Combating human trafficking at the border - training for EU Border Guards”, <http://frontex.europa.eu/feature-stories/combating-human-trafficking-at-the-border-training-for-eu-border-guards-rRzpf1>, приступљено 29. септембра 2015.

[39] Institute for Public Policy Research (IPPR), 2011. „The impacts of irregular migration”, http://migration.etuc.org/en/docs_en/6%20The%20impacts%20of%20irregular%20migration.pdf, приступљено 27. септембра 2015.